

POSTANOWIENIE

Dnia 8 lutego 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Grzegorzcyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marian Kocon

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie z wniosku R. G. i O. G.
przy uczestnictwie P. Spółki Akcyjnej z siedzibą w K.
o ustanowienie służebności przesyłu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 8 lutego 2018 r.,
zażalenia uczestnika postępowania
na postanowienie Sądu Okręgowego w Ł.
z dnia 23 sierpnia 2017 r., sygn. akt III Ca (...),

**uchyla zaskarżone postanowienie, pozostawiając
rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego do
orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

R. G. i O. G. wystąpili o ustanowienie na nieruchomości położonej w P. przy ul. R., oznaczonej jako działka nr (...), objętej księgą wieczystą nr (...), na rzecz uczestniczki P. S.A., służebności przesyłu na czas nieokreślony, za wynagrodzeniem wynoszącym po 50 000 zł na rzecz każdego z wnioskodawców.

Postanowieniem z dnia 6 lutego 2017 r. Sąd Rejonowy w P. oddalił wniosek wskazując, że uczestniczce przysługiwał tytuł prawny do korzystania z nieruchomości w zakresie służebności oparty na decyzji administracyjnej wydanej na podstawie art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (Dz. U. z 1961 r., nr 18, poz. 94, dalej - „u.z.t.w.n.”).

Nawet jednak gdyby przyjąć, że decyzja ta nie wywołała trwałych skutków, zasadny był, w ocenie Sądu, zarzut nabycia przez uczestniczkę służebności w drodze zasiedzenia, do czego doszło w 1985 r.

Na skutek apelacji wnioskodawców Sąd drugiej instancji - Sąd Okręgowy w Ł. postanowieniem z dnia 23 sierpnia 2017 r. uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. Sąd Okręgowy uznał za prawidłowe ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy. Stwierdził jednak, że doszło do naruszenia prawa materialnego, tj. art. 35 ust. 1 u.z.t.w.n., ponieważ decyzja wydana na podstawie tego przepisu nie miała skutku wobec ówczesnych właścicieli nieruchomości, a w konsekwencji wobec wnioskodawców. Ponadto, zdaniem Sądu Okręgowego, Sąd Rejonowy pominął, że z chwilą nabycia własności obciążonej służebnością nieruchomości przez Skarb Państwa w drodze zasiedzenia w 1987 r. doszło do zbiegu prawa własności z nabytą przez zasiedzenie służebnością gruntową odpowiadającą treści służebności przesyłu. Sąd Rejonowy nie rozważył tym samym, jaki skutek miała ta okoliczność dla rozstrzygnięcia sprawy, oraz czy doszło do powtórnego późniejszego nabycia przez zasiedzenie wskazanej służebności lub służebności przesyłu.

Sąd Okręgowy zwrócił również uwagę na wątpliwości co do zasadności przyjęcia przez Sąd Rejonowy dobrej wiary po stronie uczestniczki, skoro nie wykazała ona, aby była uprawniona do korzystania z nieruchomości wnioskodawców na podstawie decyzji wydanej w oparciu o art. 35 ust. 1 u.z.t.w.n., podczas gdy jedyną okolicznością przemawiającą za przyjęciem dobrej wiary była ta decyzja.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy przyjął, że doszło do nierozpoznania istoty sprawy. Ponadto, z uwagi na mankamenty opinii biegłego dotyczącej wynagrodzenia za ustanowienie służebności, wydanie orzeczenia reformatoryjnego wymagałoby w ocenie Sądu przeprowadzenia postępowania dowodowego w znacznej części.

Postanowienie Sądu Okręgowego zaskarżyła zażaleniem w całości uczestniczka, zarzucając naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c.

oraz art. 382 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. Na tej podstawie wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przepis art. 394¹ § 1¹ k.p.c., dopuszczający zażalenie do Sądu Najwyższego w razie uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, ma odpowiednie zastosowanie w postępowaniu nieprocesowym (art. 13 § 2 k.p.c.). Stosownie do tego, jeżeli sąd drugiej instancji uchyła wydane przez sąd pierwszej instancji postanowienie orzekające co do istoty sprawy ze względu na nierozpoznanie istoty sprawy, Sąd Najwyższy, rozpoznając zażalenie złożone na podstawie art. 394¹ § 1¹ w związku z art. 13 § 2 k.p.c., bada, czy sąd drugiej instancji prawidłowo zastosował art. 386 § 4 w związku z art. 13 § 2 k.p.c., tj. czy okoliczności sprawy, przy uwzględnieniu merytorycznego stanowiska sądu drugiej instancji, mieszczą się w kręgu sytuacji polegających na nierozpoznaniu istoty sprawy.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy sąd pierwszej instancji nie zbada materialnej podstawy żądania lub merytorycznych zarzutów strony, wychodząc z błędnego założenia, że istnieje przesłanka unicestwiająca roszczenie albo przesłanka wykluczająca jego skuteczne dochodzenie, przykładowo doszło do przedawnienia roszczenia (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 1936 r., C 1839/36, Zb. Orz. 1936, poz. 315 i z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999, Nr 1, poz. 22 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2013 r., IV CZ 170/12, niepubl., z dnia 14 lutego 2013 r., II CZ 188/12, niepubl., z dnia 13 października 2017 r., I CZ 90/17, niepubl.).

W niniejszej sprawie Sąd Rejonowy oddalił żądanie wnioskodawców uznając, że uczestniczka legitymuje się tytułem prawnym do korzystania z nieruchomości w zakresie służebności wynikającym z decyzji administracyjnej wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 u.z.t.w.n., a jako ewentualną podstawę oddalenia wniosku wskazał, że uczestniczka nabyła ów tytuł w drodze zasiedzenia. Okoliczność, że w ocenie Sądu drugiej instancji, wbrew pogładowi wyrażonemu przez Sąd Rejonowy, decyzja administracyjna nie stanowiła *in casu* tytułu prawnego na rzecz

uczestniczki, ponieważ nie precyzowała objętych nią nieruchomości, a także brak wyjaśnienia przez Sąd Rejonowy kwestii wpływu konfuzji na bieg terminu zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu, względnie służebności przesyłu, nie uzasadniały stwierdzenia, że Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy. Oceny tej nie zmieniały podniesione dodatkowo przez Sąd Okręgowy zastrzeżenia co do możliwości przyjęcia po stronie uczestniczki dobrej wiary w zakresie posiadania urządzeń przesyłowych.

Według przyjętego w kodeksie postępowania cywilnego modelu apelacji pełnej postępowanie przed sądem drugiej instancji ma charakter merytoryczny i jest kontynuacją postępowania pierwszoinstancyjnego (art. 382 k.p.c.) (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008 r., nr 6, poz. 55). Nic nie stało zatem na przeszkodzie, aby rozstrzygnięcie dostrzeżonych przez Sąd Okręgowy kwestii nastąpiło w postępowaniu apelacyjnym, tym bardziej, że miały one charakter ściśle jurydyczny, a Sąd Okręgowy podzielił ustalenia faktyczne dokonane w pierwszej instancji.

Do odmiennych wniosków nie mogła prowadzić wskazana przez Sąd Okręgowy potrzeba przeprowadzenia postępowania dowodowego w znacznej części. Pomijając, czy istotnie dostrzeżone przez Sąd Okręgowy mankamenty opinii biegłego i potrzeba uzupełnienia postępowania dowodowego, dotyczyły znacznej części tego postępowania, *de lege lata*, inaczej niż w stanie prawnym obowiązującym przed wejściem w życie ustawy z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. nr 48, poz. 554), wydanie orzeczenia kasatoryjnego uzasadnia jedynie potrzeba przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, nie zaś w znacznej części (art. 386 § 4 *in fine* k.p.c.).

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w związku z art. 394¹ § 3 i art. 13 § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

jw